

MODEL UNJURAN POTENSI KUTIPAN ZAKAT HASIL KELAPA SAWIT DAN IMPAKNYA TERHADAP KAPASITI AGIHAN ASNAF: ANALISIS PROSPEKTIF BAGI CADANGAN PELAKSANAAN BAHARU MAJLIS AGAMA ISLAM NEGERI JOHOR

A PROJECTION MODEL FOR THE POTENTIAL OF OIL PALM ZAKAT COLLECTION AND ITS IMPACT ON ASNAF DISTRIBUTION CAPACITY: A PROSPECTIVE ANALYSIS FOR THE PROPOSED NEW IMPLEMENTATION BY THE JOHOR STATE ISLAMIC RELIGIOUS COUNCIL

Mohd Rilizam Bin Rosli ^{1*}
Mohd Ali Bin Muhamad Don ²
Mohd Shukri Mohd Senin ³
Mohd Hefiros Efizi Bin Husain⁴

¹ Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Johor, Kampus Pasir Gudang (Email: rilizam@uitm.edu.my)

² Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Johor, Kampus Pasir Gudang (Email: mohda264@uitm.edu.my)

³ Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Johor, Kampus Pasir Gudang (Email: shukrisenin@uitm.edu.my)

⁴ Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Johor, Kampus Pasir Gudang (Email: huefirosefizi@uitm.edu.my)

*Corresponding author: Mohd Rilizam Bin Rosli (Email: rilizam@uitm.edu.my)

Article history

Received date : 13-8-2026
Revised date : 14-8-2026
Accepted date : 29-9-2026
Published date : 30-9-2026

To cite this document:

Rosli, M. R., Muhamad Don, M. A., Mohd Senin, M. S., & Husain, M. H. E. (2026). Model unjuran potensi kutipan zakat hasil kelapa sawit dan impaknya terhadap kapasiti agihan asnaf: Analisis prospektif bagi cadangan pelaksanaan baharu Majlis Agama Islam Negeri Johor. *Journal of Islamic, Social, Economics and Development (JISED)*, 11 (86), 1341-1353.

Abstrak: Industri kelapa sawit merupakan tiang seri ekonomi agrikultur Malaysia, dengan peneroka Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan (FELDA) menjadi antara kumpulan terbesar yang terlibat secara langsung dalam pengeluaran buah tandan segar (BTS). Setiap peneroka diperuntukkan plot tanah berkeluasan standard 10 ekar, menjadikan pendapatan mereka sebagai sumber yang boleh diunjurkan dan diukur dengan lebih sistematik. Namun begitu, majoriti kajian terdahulu berkaitan zakat komoditi hanya tertumpu kearah analisis hukum fiqh dan perbincangan tentang masalah pematuhan hukum zakat tersebut. Kajian empirikal yang memperincikan unjuran potensi pelaksanaan kutipan zakat hasil perolehan kelapa sawit serta impak langsung daripada kutipan tersebut terhadap para asnaf masih belum diterokai. Sehubungan itu, kajian ini bertujuan membina model unjuran prospektif bagi menilai potensi

kutipan zakat hasil kelapa sawit peneroka FELDA sekiranya kerangka zakat pendapatan (al-mal al-mustafad) pada kadar 2.5% daripada pendapatan bersih diterima pakai oleh Majlis Agama Islam Negeri Johor (MAINJ), serta menganalisis impaknya terhadap kapasiti agihan asnaf. Metodologi kajian menggunakan pendekatan analisis simulasi berasaskan senario dengan data sekunder yang berpanduan statistik pendapatan peneroka FELDA yang dilaporkan oleh pelbagai pihak berkuasa termasuk Kementerian Ekonomi Malaysia, data harga CPO 2024 dari Lembaga Minyak Sawit Malaysia (MPOB), dan harga emas semasa (Jun 2026: RM563.53/gram) bagi penetapan nilai nisab (RM47,900). Tiga senario unjuran dibina berasaskan kadar pematuhan pesimistik (30%), realistik (50%) dan optimistik (70%). Dapatan mendedahkan bahawa peneroka produktif dengan pendapatan bersih melebihi nisab berpotensi membayar zakat pendapatan sebanyak RM1,293 setahun, kadar yang jauh lebih munasabah berbanding zakat pertanian klasik (RM3,225-RM6,450). Model unjuran menunjukkan potensi kutipan antara RM1.36 juta hingga RM3.17 juta setahun, bergantung kepada kadar pematuhan. Kajian ini menyumbang kepada literatur pengurusan zakat dan kewangan Islam dengan memperkenalkan model unjuran prospektif berasaskan data sebenar industri sebagai instrumen perancangan dasar yang boleh digunakan oleh MAINJ dan institusi zakat negeri lain sebelum sebarang kerangka baharu diputuskan secara rasmi.

Kata Kunci: *agihan asnaf; al-mal al-mustafad; harga emas semasa; MAINJ; model unjuran; peneroka FELDA; zakat komoditi; zakat pendapatan.*

Abstract: *The oil palm industry forms a cornerstone of the Malaysian agricultural economy, with Federal Land Development Authority (FELDA) settlers among the largest group directly involved in fresh fruit bunch (FFB) production. Each settler is allocated a standard 10-acre plot, making their income a source that can be more systematically projected and measured. However, the majority of previous studies on commodity zakat have only focused on jurisprudential (fiqh) analysis and compliance issues. Empirical research detailing prospective projection models for zakat collection from oil palm yields and its direct impact on asnaf distribution capacity remains unexplored. This study aims to develop a prospective projection model to assess the potential zakat collection from FELDA settlers' oil palm produce should the income zakat framework (al-mal al-mustafad) at a rate of 2.5% of net income be adopted by Majlis Agama Islam Negeri Johor (MAINJ), and to analyse its implications for asnaf distribution capacity. The research methodology employs a scenario-based simulation analysis approach, drawing on secondary data informed by FELDA settler income statistics reported by the Malaysian Ministry of Economy, 2024 CPO price data from the Malaysian Palm Oil Board (MPOB), and current gold prices (June 2026: RM563.53/gram) for nisab determination (RM47,900). Three projection scenarios were constructed based on pessimistic (30%), realistic (50%), and optimistic (70%) compliance rates. Findings reveal that productive settlers with net income exceeding the nisab threshold have the potential to pay income zakat of RM1,293 annually, a rate substantially more reasonable than classical agricultural zakat (RM3,225–RM6,450). The projection model indicates a collection potential ranging from RM1.36 million to RM3.17 million annually, contingent on the compliance rate achieved. This study contributes to zakat management and Islamic finance literature by introducing a prospective projection model grounded in actual industry data as a policy-planning instrument that MAINJ and other state zakat institutions can utilise before any formal adoption of a new framework.*

Keywords: *asnaf distribution; al-mal al-mustafad; current gold price; FELDA settlers; MAINJ; projection model; commodity zakat; income zakat.*

Pengenalan

Malaysia merupakan salah satu pengeluar dan pengeksport minyak sawit terbesar di dunia. Pada tahun 2024, industri sawit Malaysia menghasilkan 19.3 juta tan minyak sawit mentah (CPO), peningkatan sebanyak 4.2% berbanding tahun 2023, manakala jumlah eksport sawit dan produk berasaskan sawit mencapai 26.66 juta tan (MPOB, 2025). Harga purata CPO pada tahun 2024 mencecah RM4,179.50 setan, merupakan antara paras tertinggi dalam tempoh lima tahun kebelakangan ini. Industri ini turut membekalkan pekerjaan langsung dan tidak langsung kepada lebih daripada satu juta orang termasuk kira-kira 500,000 pekebun kecil, dengan peneroka FELDA mewakili sub-kumpulan terbesar dalam kategori pekebun kecil teratur (Akinremi et al., 2023).

Bilangan peneroka FELDA di seluruh Malaysia adalah melebihi 112,000 keluarga, dengan setiap peneroka diperuntukkan plot tanah pertanian berkeluasan standard 10 ekar (4.05 hektar) untuk penanaman sawit atau getah, di samping plot kediaman seluas 0.25 ekar (Wikipedia – FELDA, 2024; Barau & Said, 2016). Keceragaman saiz lot ini menjadikan peneroka FELDA berbeza daripada pekebun kecil bebas, dan memungkinkan penjana model pendapatan dan zakat yang lebih sistematik. Di Negeri Johor, peneroka FELDA terlibat secara aktif dalam pengeluaran BTS di mana pendapatan mereka bergantung kepada harga pasaran CPO dan produktiviti ladang masing-masing.

Pada tahun 2021, kerajaan Malaysia melaporkan bahawa purata pendapatan bersih peneroka FELDA dalam ladang sawit mencapai RM4,297 sebulan, meningkat 33% daripada RM3,173 sebulan pada tahun 2020, berikutan peningkatan harga CPO kepada sekitar RM4,400 setan (Bernama, 2022). Pada tahun 2024, apabila harga CPO terus tinggi, sebahagian peneroka dilaporkan memperoleh sehingga RM20,000 sebulan dalam tempoh puncak pengeluaran (New Straits Times, 2024). Data ini menunjukkan bahawa walaupun pendapatan peneroka FELDA bervariasi secara ketara mengikut musim dan harga pasaran, ia berpotensi melebihi paras nisab zakat pendapatan semasa dalam tahun-tahun produktif dengan harga komoditi yang menggalakkan.

Meskipun kedudukan harga pasaran sawit terus kian setabil, kedudukan hukum zakat yang terpakai bagi hasil sawit peneroka FELDA di Malaysia masih tidak seragam. Majoriti fatwa negeri, termasuk panduan rasmi Majlis Agama Islam Negeri Johor (MAINJ), menetapkan bahawa hasil komoditi seperti sawit, getah, koko dan lada tidak tertakluk kepada zakat pertanian menurut Mazhab al-Syafi'i kerana ia bukan makanan asasi (*qut biladi*). Harta ini hanya akan dikenakan zakat sekiranya diniagakan secara komersial (Jabatan Mufti Negeri Johor, 2018). Namun, terdapat hujah akademik yang kukuh daripada sarjana fiqh kontemporari yang mencadangkan kerangka zakat pendapatan sebagai alternatif yang lebih sesuai dan adil bagi konteks pendapatan moden (Satt et al., 2025; Sawmar & Mohammed, 2021).

Kajian tentang kebolehlaksanaan dan impak kuantitatif sesebuah kerangka zakat alternatif bagi hasil sawit peneroka FELDA, khususnya kajian yang membina model unjuran berasaskan data sebenar industri dan menghubungkannya dengan kapasiti agihan asnaf, masih sangat terhad dalam literatur sedia ada (Saidon et al., 2024). Jurang ilmu ini menjadi justifikasi utama kajian ini dijalankan. Hasil kajian ini bakal menyediakan satu rangka kerja analitikal yang membantu MAINJ dan pihak berkepentingan menilai potensi sebenar kerangka zakat pendapatan sekiranya ia dipertimbangkan pada masa hadapan, sekali gus menyumbang kepada wacana dasar zakat komoditi yang lebih berasaskan bukti.

Secara khusus, kajian ini mempunyai dua objektif utama: pertama, mengunjurkan potensi kutipan zakat hasil perolehan kelapa sawit yang bersandarkan kepada profil pendapatan para peneroka FELDA di dalam Negeri Johor; dan kedua, menilai implikasi daripada potensi kutipan zakat hasil kelapa sawit tersebut terhadap agihan dana zakat kepada asnaf oleh pengurusan zakat iaitu Majlis Agama Islam Negeri Johor.

Sorotan Literatur

Kedudukan Fiqh Semasa Zakat Hasil Komoditi Bukan Makanan di Malaysia

Keputusan rasmi institusi fatwa di Malaysia secara umumnya berkenaan zakat hasil komoditi bukan makanan adalah agak konsisten dan bersandarkan prinsip Mazhab al-Syafi'i yang merupakan mazhab pegangan rasmi negeri-negeri di Malaysia. Menurut sandaran ini, zakat tanaman (zakat zuru') akan diwajibkan hanyalah ke atas tanaman yang berfungsi sebagai makanan asasi sesebuah negeri yang mengenyangkan dan boleh disimpan (*muqtatat wa mudkharah*) seperti gandum, padi, barli, dan kismis. Kelapa sawit, seperti kelapa, getah, koko, nanas dan lada hitam, tidak termasuk dalam kategori ini dan ia tidaklah dikenakan zakat pertanian seperti makanan asasi tadi.

Panduan rasmi MAINJ secara jelas menyatakan bahawa hasil pertanian seperti kelapa, kelapa sawit, kopi dan sayur-sayuran tidak dikenakan zakat kecuali jika diperniagakan, maka ia tertakluk kepada zakat perniagaan (Majlis Agama Islam Negeri Johor, t.t.). Kedudukan yang sama dipakai di Selangor, Johor, dan beberapa negeri lain, mengesahkan kedudukan asal bagi hukum terhadap tanaman dari jenis tersebut dan berterusan konsisten dengan fatwa yang telah diputuskan (Jabatan Mufti Negeri Johor, 2018).

Pada masa yang sama, kajian akademik dalam bidang ini mulai membahaskan dan meneliti sama ada pendekatan statik berdasarkan klasifikasi fiqh klasik masih mampu menangani realiti ekonomi komoditi moden. Satt et al. (2025) dalam kajian pematuhan zakat perniagaan menegaskan bahawa faktor-faktor luaran seperti persepsi keadilan sistem dan tadbir urus institusi memainkan peranan lebih utama berbanding hukum semata-mata dalam menentukan keputusan pematuhan. Sawmar dan Mohammed (2021) dalam kajian konsep rangka kerja tadbir urus zakat yang dijalankan mendapati bahawa tadbir urus institusi yang baik, merangkumi ketelusan dan keadilan prosedur merupakan prasyarat kepada kepercayaan pembayar dan pematuhan sukarela jangka panjang terhadap sesuatu fatwa yang telah diputuskan.

Justeru, walaupun kedudukan hukum semasa di Malaysia tidak mewajibkan zakat pertanian ke atas sawit, hujah akademik tentang kerangka zakat pendapatan alternatif terus berkembang. Laporan Saidon, Shanmugam dan Osman (2024) dalam sorotan sistematik pengurusan zakat di Malaysia yang dilaksanakan telah mengenal pasti keperluan mendesak kajian bagi penyatupaduan data kuantitatif dengan perbincangan normatif, khususnya berkaitan potensi kerangka zakat baharu bagi komoditi pertanian moden.

Peneroka FELDA: Struktur Tanah dan Profil Ekonomi

Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan (FELDA) telah ditubuhkan pada 1 Julai 1956 di bawah Akta Pembangunan Tanah dan merupakan antara program pembangunan tanah luar bandar yang paling berjaya di dunia (Barau & Said, 2016). Setiap peneroka diperuntukkan plot tanah pertanian 10 ekar (4.05 ha) untuk penanaman sawit atau getah disamping plot kediaman 0.25 ekar. Saiz standard ini dikekalkan di seluruh rancangan FELDA di Semenanjung Malaysia,

menjadikan ia parameter yang stabil dalam pembinaan model pendapatan (Wikipedia – FELDA, 2024).

Dari sudut pendapatan, peneroka FELDA beroperasi dalam sistem pengurusan berpusat di mana pengeluaran, pemprosesan dan pemasaran diuruskan secara kolektif dan tersusun. Pembayaran kepada peneroka dibuat secara berkala yang pada kebiasaannya adalah secara bulanan mengikut kepada berat BTS yang dihantar ke kilang, dengan pelbagai kos operasi ditolak sebelum bayaran bersih dikeluarkan. Kerajaan Malaysia melalui Kementerian Ekonomi melaporkan bahawa purata pendapatan bersih peneroka FELDA dalam ladang sawit meningkat kepada RM4,297 sebulan pada tahun 2021 hasil peningkatan harga CPO (Bernama, 2022). Pada tahun 2024, dengan harga CPO lebih tinggi (purata RM4,179.50/tan), sebahagian peneroka di kawasan produktif dilaporkan memperoleh pendapatan bulanan yang jauh lebih tinggi, sehingga RM20,000 pada bulan puncak (New Straits Times, 2024; MPOB, 2025).

Kajian sorotan sistematik Akinremi et al. (2023) dalam jurnal Sustainability (MDPI) mengenai isu sosial dan cabaran pekebun kecil sawit di Malaysia mendapati bahawa golongan pekebun kecil teratur seperti peneroka FELDA menghadapi cabaran kos operasi yang meningkat, terutamanya kos baja dan tenaga kerja yang secara langsung menjejaskan margin pendapatan bersih. Kajian ini juga mengesahkan bahawa kekuatan organisasi FELDA membolehkan pengurusan ladang yang lebih efisien berbanding pekebun kecil bebas. Situasi ini menyumbang kepada data pendapatan mereka yang lebih mudah diperolehi dan boleh diterima pakai dalam pembinaan model akademik.

Tadbir Urus Zakat, Pematuhan dan Model Unjuran

Sawmar dan Mohammed (2021) dalam kajian konsep rangka kerja tadbir urus zakat telah membina model konseptual yang menghubungkan kualiti tadbir urus institusi zakat dengan pematuhan sukarela pembayar. Mereka mengenal pasti empat mekanisme tadbir urus utama iaitu lembaga dan kepimpinan, ketelusan dan pendedahan, pengurusan pihak berkepentingan, dan keadilan prosedur. Mekanisme ini langsung akan mempengaruhi kepercayaan pembayar dan seterusnya membawa kepada pematuhan yang berterusan. Dapatan ini mempunyai implikasi langsung terhadap kajian semasa dalam membina sesebuah kerangka zakat baharu yang direka secara adil dan telus seterusnya berpotensi meningkatkan kadar pematuhan secara signifikan.

Satt et al. (2025) dalam kajian pematuhan zakat perniagaan dalam kalangan perusahaan kecil dan sederhana yang dijalankan mendapati bahawa tingkah laku lepas, norma subjektif dan religiusiti intrinsik merupakan peramal signifikan kepada niat pematuhan zakat. Dapatan ini amat relevan dalam konteks peneroka FELDA yang mempunyai latar belakang keislaman yang kuat dan hubungan sosial yang rapat dalam komuniti penempatan. Keadaan ini menjadikan ia faktor-faktor yang berpotensi mendorong pematuhan lebih tinggi sekiranya kerangka yang adil ditawarkan.

Saidon, Shanmugam dan Osman (2024) dalam sorotan sistematik dan agenda penyelidikan masa hadapan pengurusan zakat di Malaysia mendapati bahawa kajian berkaitan kebolehlaksanaan dasar zakat bagi sektor pertanian moden masih dalam peringkat awal, dengan majoriti kajian sedia ada lebih tertumpu kepada aspek tadbir urus dan agihan bandar berbanding analisis prospektif dasar zakat komoditi. Dapatan ini secara langsung menyokong kepentingan dan sumbangan kajian semasa dalam mengisi jurang tersebut.

Hadijah et al. (2024) dalam kajian perbandingan pelaksanaan zakat di tiga negara ASEAN (Indonesia, Malaysia, Singapura) melaporkan bahawa di Malaysia, agihan zakat antara 2022 dan 2023 mencecah RM1.57 bilion dengan kadar kecekapan agihan melebihi 101%. Data ini menunjukkan kemampuan institusi zakat Malaysia untuk mengurus dana yang besar secara efisien, sekiranya sumber kutipan dapat diperluaskan melalui kerangka baharu.

Metodologi

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan reka bentuk penyelidikan campuran yang menggabungkan analisis dokumen kualitatif dengan simulasi kuantitatif berasaskan senario. Pendekatan ini dipilih kerana keupayaannya penggabungan penelitian normatif terhadap kedudukan fiqh dengan penilaian kebolehlaksanaan dasar secara holistik dalam menghasilkan sumbangan yang bersifat dua dimensi kepada dasar pembangunan hukum zakat komoditi. Kajian ini bersifat prospektif dan eksploratif, bermaksud ia menilai potensi masa hadapan sekiranya kerangka yang dicadangkan diterima pakai untuk dilaksanakan.

Sumber Data

Data kajian ini adalah bersandarkan empat sumber utama yang boleh disahkan. Pertama, statistik pendapatan peneroka FELDA iaitu laporan Bernama bertarikh 1 Mac 2022 yang diperolehi daripada sumber data daripada Menteri Ekonomi Malaysia berkenaan pendapatan purata peneroka FELDA (RM4,297/bulan pada tahun 2021), serta laporan New Straits Times (2024) berkenaan pendapatan peneroka semasa harga CPO tinggi. Kedua, data industri sawit iaitu laporan tahunan MPOB 2024 yang menyediakan data harga CPO dan FFB yang tepat dan boleh disahkan secara awam oleh semua pihak. Ketiga, harga emas untuk nisab iaitu berdasarkan harga emas 999 terkini (22 Jun 2026) sebanyak RM563.53/gram yang diambil daripada portal harga emas berautoriti (goldpricez.com, 22 Jun 2026) yang menjadikan nilai nisab zakat pendapatan semasa adalah sebanyak RM47,900 (85 gram × RM563.53). Keempat, bilangan subjek kajian dibatasi kepada anggaran 3500 peneroka FELDA yang produktif di negeri Johor yang telah mengusahakan lot standard 10 ekar.

Nilai nisab yang digunakan (RM47,900) adalah berdasarkan harga emas semasa kajian dijalankan dan bersifat dinamik, ia akan berubah mengikut turun naik harga emas. Pembaca dan pengamal dasar disarankan untuk sentiasa menyemak harga emas terkini di portal Bank Negara Malaysia (bnm.gov.my) atau laman harga emas berautoriti bagi memastikan nilai nisab yang digunakan sentiasa terkini.

Pembinaan Model Simulasi Berasaskan Senario

Model unjuran kajian ini dibina berdasarkan formula asas berikut:

$$\text{Potensi Kutipan} = \text{Bilangan Peneroka Layak (Pendapatan Bersih} \geq \text{Nisab)} \times \text{Zakat Individu} \times \text{Kadar Pematuhan}$$

Di mana: Zakat Individu = (Pendapatan Kasar Tahunan – Kos Operasi Diakui) × 2.5%, dengan syarat pendapatan bersih ≥ RM47,900. Bilangan peneroka FELDA yang layak (iaitu yang mencapai nisab) dianggarkan berdasarkan profil pendapatan sebenar yang dilaporkan. Memandangkan pendapatan peneroka bervariasi dari tahun ke tahun bergantung kepada harga CPO, kajian ini menggunakan profil pendapatan tahun produktif (2024) sebagai asas, mengakui bahawa dalam tahun dengan harga CPO rendah, bilangan peneroka layak mungkin lebih kecil.

Tiga senario kadar pematuhan dibina iaitu pesimistik (30%), realistik (50%), dan optimistik (70%). Julat ini diambil berdasarkan dapatan kajian-kajian pematuhan zakat yang disemak dalam sorotan literatur (Sawmar & Mohammed, 2021; Satt et al., 2025), dengan mengambil kira bahawa peneroka FELDA mempunyai ciri sosiodemografi yang menyokong pematuhan (keislaman kuat, komuniti erat, sistem potongan automatik yang mungkin mampu untuk dilaksanakan), tetapi perlu kepada faktor kebiasaan dengan sistem baharu.

Dapatan dan Perbincangan

Profil Pendapatan dan Kos Operasi Peneroka FELDA Berkeluasan 10 Ekar

Berpandukan profil pendapatan peneroka FELDA yang telah dilaporkan oleh pelbagai sumber termasuk Bernama (2022) dan New Straits Times (2024), kajian ini membina anggaran profil pendapatan tahunan untuk peneroka produktif pada lot standard 10 ekar dalam tahun CPO berharga tinggi seperti 2024. Jadual 1 berikut menunjukkan anggaran pendapatan kasar bulanan, kos operasi, dan pendapatan bersih yang membentuk asas utama model unjuran kajian ini.

Jadual 1: Anggaran Profil Pendapatan Bulanan Peneroka FELDA (Lot Standard 10 Ekar, Berdasarkan Harga CPO 2024)

Bulan	Pendapatan Kasar (RM)	Kos Operasi Anggaran (RM)	Pendapatan Bersih (RM)
Januari	4,800	1,200	3,600
Februari	4,500	1,100	3,400
Mac	5,200	1,350	3,850
April	5,500	1,200	4,300
Mei	6,000	1,400	4,600
Jun	6,200	1,500	4,700
Julai	5,800	1,450	4,350
Ogos	5,500	1,300	4,200
September	5,200	1,100	4,100
Oktober	5,700	1,350	4,350
November	5,400	1,250	4,150
Disember	4,700	950	3,750
Jumlah Tahunan / Annual Total	64,500	15,150	49,350

Sumber : Anggaran kajian berdasarkan pendapatan purata peneroka FELDA yang dilaporkan oleh Kementerian Ekonomi Malaysia (Bernama, 2022: RM4,297/bln pada 2021); data harga CPO 2024 (MPOB, 2025: purata RM4,179.50/tan); dan laporan pendapatan semasa harga tinggi (NST, 2024). Kos operasi anggaran berdasarkan Akinremi et al. (2023). Angka adalah unjuran ilustratif berdasarkan julat yang dilaporkan, bukan data spesifik mana-mana peneroka individu.

Jadual 1 memaparkan bahawa peneroka pada lot produktif 10 ekar dalam tahun CPO berharga tinggi berpotensi memperoleh pendapatan kasar tahunan RM64,500 dan pendapatan bersih RM49,350 selepas ditolak kos operasi yang berjumlah RM15,150. Pendapatan bersih ini adalah melebihi nilai nisab zakat pendapatan semasa sebanyak RM47,900 (berdasarkan 85g emas $\times$ RM563.53/gram, Jun 2026). Walau bagaimanapun, penting dimaklumi bahawa ini merupakan profil bagi tahun produktif dengan harga tinggi. Dalam tahun dengan harga CPO lebih rendah seperti yang pernah dialami antara 2015-2019, pendapatan bersih peneroka mungkin jatuh di bawah nisab.

Kenyataan ini penting kerana ia menetapkan sempadan realistik bagi model unjuran kerana hanya peneroka yang benar-benar mencapai nisab pada tahun berkenaan yang layak dan diwajibkan membayar zakat. Variasi pendapatan antara tahun adalah faktor utama yang perlu diambil kira oleh pihak MAINJ dalam merancang tatacara kutipan yang seimbang dari segenap aspek. Ini juga memberikan justifikasi bahawa kaedah kutipan bulanan berasaskan pendapatan sebenar (bukan anggaran tetap) adalah lebih adil dan praktikal untuk diaplikasikan kepada para peneroka.

Jadual 2: Anggaran Pecahan Kos Operasi Tahunan Ladang Sawit FELDA (10 Ekar)

Komponen Kos	Anggaran Tahunan (RM)	Peratusan (%)
Baja (kimia & organik)	4,000	27.0%
Racun rumpai & perosak	1,350	9.1%
Upah penuaian BTS	4,500	30.4%
Pengangkutan BTS ke kilang	1,800	12.2%
Penyelenggaraan ladang	1,600	10.8%
Peralatan & input lain	750	5.1%
Caj pengurusan FELDA	800	5.4%
Jumlah	14,800	100%

Sumber: Anggaran berdasarkan struktur kos pekebun kecil sawit yang dilaporkan dalam Akinremi et al. (2023). Kos bervariasi mengikut harga input semasa dan kadar upah tempatan.

Perbandingan Kaedah Pengiraan Zakat: Analisis Beban Berbanding Keadilan

Bagi membolehkan MAINJ dan pihak berkepentingan membuat perbandingan yang bermakna, kajian ini memaparkan secara berdampingan empat kaedah zakat yang berpotensi dipertimbangkan, berdasarkan profil pendapatan peneroka yang dibina dalam Jadual 1. Perlu ditekankan bahawa zakat pertanian 5% dan 10% dipaparkan untuk tujuan perbandingan ilustratif semata-mata, dan bukan merupakan kaedah yang terpakai bagi sawit di bawah fatwa semasa.

Jadual 3: Perbandingan Hipotetikal Kaedah Pengiraan Zakat bagi Peneroka FELDA Lot 10 Ekar (Pendapatan Kasar Tahunan RM64,500, Pendapatan Bersih RM51,700)

Kaedah / Method	Asas Pengiraan / Basis	Amaun Zakat (RM) / Zakat Amount	Beban Efektif (%) / Effective Burden
Zakat Pertanian 10% (Kaedah irigasi — untuk perbandingan sahaja)	Hasil Kasar / Gross	6,450	12.5% drpd hasil bersih
Zakat Pertanian 5% (Kaedah hujan — untuk perbandingan sahaja)	Hasil Kasar / Gross	3,225	6.2% drpd hasil bersih
Zakat Perniagaan (jika diniagakan / if commercially traded)	Nilai Modal Niaga / Capital	Berbeza / Varies	~2.5% nilai niaga
Zakat Pendapatan 2.5% (Cadangan kajian / Proposed framework)	Pendapatan Bersih / Net Income	1,293	2.5% — paling munasabah

Sumber: Simulasi kajian (2026). *Zakat pertanian 5% dan 10% dipaparkan untuk perbandingan ilustratif sahaja dan tidak terpakai bagi hasil sawit di bawah fatwa sedia ada (Jabatan Mufti Negeri Johor, 2018; MAINJ, t.t.).

Dapatan Jadual 3 sangat signifikan dari sudut dasar. Zakat pertanian klasik pada kadar 10% ke atas hasil kasar akan menghasilkan tanggungan RM6,450 setahun iaitu bersamaan 12.5% daripada pendapatan bersih sebenar peneroka. Perkara ini membawa satu beban yang tidak munasabah dan bercanggah dengan prinsip syariah menolak kesukaran (*raf' al-haraj*). Ini menerangkan dengan baik mengapa fatwa sedia ada yang mengecualikan sawit daripada zakat pertanian mempunyai hikmah yang jelas dari sudut perlindungan pembayar. Sebaliknya, zakat pendapatan hipotetikal pada kadar 2.5% daripada pendapatan bersih menghasilkan tanggungan sebanyak RM1293 setahun (bersamaan 2.5% daripada anggaran pendapatan bersih tahunan sebanyak RM51,700 apabila ia telah melepasi angka nisab semasa iaitu RM47,900). Jumlah ini diperolehi melalui formula berikut:

$$\text{RM51,700} \times 2.5\% = \text{RM 1292.50 (digenapkan kepada RM1293)}$$

Kadar ini membawa kepada liabiliti zakat yang lebih rendah dalam senario simulasi ini, menjadikannya berpadanan dengan konsep asas keadilan dalam fiqh kontemporari.

Perbezaan ketara dalam kadar beban efektif antara kaedah-kaedah ini mempunyai implikasi langsung terhadap kadar pematuhan yang boleh dijangkakan. Berdasarkan kajian Satt et al. (2025) dan Sawmar dan Mohammed (2021), persepsi keadilan kaedah pengiraan adalah antara faktor penentu utama dalam keputusan pematuhan. Oleh itu, kerangka yang lebih adil secara logiknya berpotensi menghasilkan kadar pematuhan yang lebih tinggi, yang pada akhirnya menjana kutipan agregat yang lebih besar walaupun kadar zakat individu lebih rendah.

Model Unjuran Potensi Kutipan Zakat: Tiga Senario Bersyarat

Berdasarkan andaian bahawa terdapat kira-kira 3,500 peneroka FELDA layak (mencapai nisab RM47,900) di Negeri Johor dalam tahun produktif, dengan purata tanggungan zakat individu RM1,293 setahun di bawah kerangka zakat pendapatan yang dicadangkan, Jadual 4 berikut memaparkan tiga senario unjuran potensi kutipan tahunan.

Jadual 4: Model Unjuran Bersyarat Potensi Kutipan Zakat Hasil Kelapa Sawit MAINJ

Senario	Peneroka Layak Dianggar*	Kadar Pematuhan (%)	Unjuran Kutipan (RM)	Kapasiti Agihan
Pesimistik	3,500	30%	1,357,650	Terhad / Limited
Realistik	3,500	50%	2,262,750	Sederhana / Moderate
Optimistik	3,500	70%	3,167,850	Tinggi / High

Sumber: Model unjuran kajian berdasarkan simulasi senario (2026). *Angka 3,500 peneroka layak adalah anggaran berhempah bagi tahun CPO berharga tinggi, berdasarkan nisbah peneroka produktif yang pendapatannya dianggarkan melebihi nisab RM47,900. Kadar pematuhan 30-70% merujuk kepada julat yang diperolehi daripada kajian pematuhan zakat terdahulu (Sawmar & Mohammed, 2021; Satt et al., 2025).

Jadual 4 menunjukkan julat unjuran yang signifikan antara RM1,357,650 (senario pesimistik) hingga RM3,167,850 (senario optimistik) setahun. Perbezaan antara senario pesimistik dan optimistik ialah RM1,810,200 setahun, suatu jumlah yang bermakna dari sudut kapasiti agihan asnaf.

Namun demikian, perlu dimaklumi dengan jelas bahawa angka-angka ini adalah unjuran bersyarat yang bergantung sepenuhnya kepada tiga andaian utama: (i) 3,500 peneroka FELDA Johor benar-benar mencapai nisab dalam tahun berkenaan iaitu yang memerlukan pengesahan data sebenar FELDA dan MAINJ; (ii) kerangka zakat pendapatan diterima pakai oleh Jawatankuasa Fatwa Negeri Johor; dan (iii) program kesedaran dan mekanisme kutipan dilaksanakan dengan berkesan. Sekiranya mana-mana andaian ini tidak dipenuhi, unjuran sebenar boleh berbeza secara jelas dan ketara Kesan perubahannya.

Implikasi Terhadap Kapasiti Agihan Asnaf MAINJ

Sekiranya senario realistik (50% pematuhan) direalisasikan, MAINJ berpotensi menerima dana tambahan RM2,262,750 setahun khusus daripada sumber zakat hasil sawit peneroka FELDA sahaja. Jadual 5 berikut mengilustrasikan bagaimana dana ini berpotensi diagihkan kepada pelbagai program asnaf.

Jadual 5: Ilustrasi Potensi Agihan Asnaf Berasaskan Senario Realistik (50% Pematuhan)

Program Agihan Asnaf	Anggaran Kos (RM)	Penerima Berpotensi
Bantuan sara hidup bulanan (RM400/keluarga/bulan)	4,800 / keluarga / thn	~467 keluarga
Latihan kemahiran vokasional (RM3,000/peserta)	3,000 / peserta	~374 peserta

Biasiswa pendidikan (RM2,500/pelajar/thn)	2,500 / pelajar / thn	~449 pelajar
Bantuan perubatan & kesihatan	1,500 / kes / case	~747 kes
Jumlah Dana Dianggar (Senario Realistik)	2,262,750	Pelbagai

Sumber: Ilustrasi kajian berdasarkan dana senario realistik RM2,262,750. Angka adalah cadangan ilustratif untuk tujuan perancangan dasar sahaja.

Ilustrasi dalam Jadual 5 mendedahkan bahawa walaupun dalam senario realistik yang sederhana, dana yang berpotensi diperoleh adalah tetap bermakna bagi membiayai pelbagai program agihan asnaf yang sistematik. Lebih penting daripada objektif mutlak dana iaitu kestabilan aliran masuk sekiranya kutipan dilaksanakan melalui mekanisme potongan bulanan melalui sistem pembayaran FELDA sedia ada, MAINJ berpotensi menerima aliran dana yang konsisten sepanjang tahun. Ia berbeza daripada kutipan bermusim atau setahun sekali yang menjejaskan kapasiti perancangan agihan jangka panjang.

Sawmar dan Mohammed (2021) mengesahkan bahawa kestabilan dan ketelusan sistem kutipan adalah faktor penentu utama kepada keberkesanan sesebuah program agihan. Dengan mengintegrasikan mekanisme kutipan zakat ke dalam sistem pembayaran FELDA yang sedia teratur, MAINJ berpotensi mengatasi cabaran logistik kutipan yang dihadapi oleh banyak institusi zakat negeri, sekali gus meningkatkan kecekapan operasi MAINJ itu sendiri. Dapatan Hadijah et al. (2024) yang menunjukkan Malaysia telah mencapai kadar kecekapan agihan melebihi 101% mengesahkan bahawa keupayaan teknikal institusi zakat Malaysia untuk mengurus dan mengagihkan dana secara efisien sudah terbina dan yang diperlukan hanyalah penambahan sumber kutipan yang baharu.

Implikasi Dasar dan Had Kajian

Dapatan kajian ini mendedahkan beberapa implikasi dasar yang jelas. Pertama, MAINJ atau mana-mana pihak yang ingin mempertimbangkan kerangka zakat pendapatan bagi hasil sawit peneroka FELDA perlulah terlebih dahulu mendapatkan kelulusan rasmi Jawatankuasa Fatwa Negeri Johor. Ini adalah prasyarat mutlak sebelum sebarang pelaksanaan apatah lagi yang melibatkan suatu ketetapan yang baharu. Kedua, perlu juga dilaksanakan kajian pemetaan data pendapatan sebenar peneroka FELDA di Negeri Johor bagi mengesahkan bilangan sebenar yang mencapai nisab, berbanding anggaran akademik yang digunakan dalam kajian perintis ini. Ketiga, sekiranya kerangka ini diterima pakai, mekanisme kutipan bulanan melalui integrasi sistem pembayaran FELDA adalah pendekatan yang paling praktikal dan efisien bagi merealisasikannya.

Kajian ini mengakui beberapa had penting. Pertama, data pendapatan yang digunakan adalah berdasarkan laporan awam dan anggaran akademik, bukan data peribadi peneroka secara langsung. Kedua, bilangan peneroka layak (3,500) adalah anggaran ilustratif dan boleh berbeza secara ketara bergantung kepada tahun dan harga CPO semasa. Ketiga, kaedah zakat yang dibincangkan masih merupakan cadangan akademik yang belum mendapat kelulusan fatwa rasmi. Kajian lanjutan dengan akses kepada data sebenar FELDA dan kerjasama langsung MAINJ diperlukan untuk menghasilkan model yang lebih tepat dan boleh digunakan secara operasional.

Kesimpulan

Kajian ini pada akhirnya telah berjaya memenuhi ketiga-tiga objektif asalnya iaitu dengan menggabungkan analisis fiqh normatif dan simulasi kuantitatif prospektif secara berdisiplin. Manakala dari sudut fiqh, kajian ini mengesahkan bahawa kedudukan hukum semasa di Negeri Johor dan kebanyakan negeri di Malaysia tidak mewajibkan zakat pertanian ke atas hasil sawit, namun turut mengetengahkan hujahan akademik kontemporari yang kuat bagi kerangka zakat pendapatan alternatif berpandukan konsep al-mal al-mustafad. Kedudukan ini dinyatakan secara jujur dan berhemah, tanpa membuat sebarang dakwaan bahawa kerangka model alternatif ini sudah diterima pakai.

Simulasi kuantitatif kajian ini juga menunjukkan bahawa peneroka produktif pada lot standard 10 ekar dalam tahun CPO berharga tinggi berpotensi memperoleh pendapatan bersih melebihi nisab terkini (RM47,900 berasaskan harga emas pada 22 Jun 2026). Perkembangan ini mampu menjadikan mereka layak menunaikan zakat pendapatan sebanyak RM1,293 setahun di bawah kerangka yang dicadangkan. Model unjuran tiga senario menunjukkan potensi kutipan antara RM1,357,650 hingga RM3,167,850 setahun daripada anggaran 3,500 peneroka yang layak di Negeri Johor. Angka ini, walaupun bersifat bersyarat, ia tetap bermakna dan mencukupi untuk membiayai pelbagai bentuk program agihan asnaf yang sistematik sekiranya kerangka ini benar-benar dapat dilaksanakan.

Sumbangan terpenting kajian ini kepada literatur pengurusan zakat dan kewangan Islam ialah pengenalan model unjuran prospektif berasaskan data sebenar industry sebagai instrumen perancangan dasar institusi pengurusan zakat sebelum sebarang keputusan dasar atau fatwa baharu diputuskan secara rasmi. Model ini boleh direplikasi dan disesuaikan oleh institusi zakat negeri lain yang berdepan dengan isu serupa berkaitan zakat komoditi pertanian moden, dan boleh dikemas kini secara berkala mengikut perubahan harga CPO, harga emas (nisab), dan data pendapatan peneroka di negeri masing-masing.

Kajian ini juga ingin mengutarakan empat tindakan susulan: (i) MAINJ perlulah menjalankan kajian pemetaan pendapatan sebenar peneroka FELDA Johor bagi mengesahkan bilangan layak; (ii) cadangan kerangka zakat pendapatan bagi hasil sawit dirujuk secara rasmi kepada Jawatankuasa Fatwa Negeri Johor untuk penilaian dan Keputusan pengeluaran fatwa; (iii) sekiranya fatwa diluluskan, mekanisme potongan bulanan diintegrasikan ke dalam sistem pembayaran pihak FELDA sedia ada; dan (iv) kajian keberkesanan dilakukan selepas tiga tahun pelaksanaan bagi menilai pencapaian sebenar berbanding unjuran yang dikemukakan. Tindakan-tindakan ini akan memastikan sebarang dasar baharu adalah berasaskan bukti, adil dari sudut fiqh, dan berkesan dari sudut operasi institusi zakat.

Rujukan

- Akinremi, M. O., Adnan, S. S., Zaman, N. B. K., Othman, M. Z., Laajimi, A., & Ramdan, M. R. M. (2023). Social issues and challenges among oil palm smallholder farmers in Malaysia: Systematic literature review. *Sustainability*, 15(4), 3123. <https://doi.org/10.3390/su15043123>
- Barau, A. S., & Said, I. (2016). From goodwill to good deals: FELDA land resettlement scheme and the ascendancy of the landless poor in Malaysia. *Land Use Policy*, 54, 423–431. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2016.03.005>
- Bernama. (2022, March 1). FELDA settlers' average net income up 33 pct to RM4,297 per month in 2021 — Mustapa. *Bernama*. <https://www.bernama.com/en/business/news.php?id=2057059>
- Hadijah, A. R., Nissa, K., & Islamiyati. (2024). Comparative analysis of zakat implementation in three ASEAN countries (Indonesia, Malaysia, and Singapore) from 2021 to 2023: A study on regulations and practices. *International Journal of Social Science and Humanities Research (IJSSHR)*, 7(11), 8771–8780. <https://www.researchgate.net/publication/386405555>
- Jabatan Mufti Negeri Johor. (2018). Himpunan fatwa negeri Johor. Jabatan Mufti Negeri Johor. <https://muftijohor.gov.my>
- Majlis Agama Islam Negeri Johor. (t.t.). Zakat pertanian. MAINJ Portal Rasmi. Diakses pada Jun 2026 daripada <https://www.maij.gov.my>
- Malaysian Palm Oil Board (MPOB). (2025). Overview of the Malaysian oil palm industry 2024. MPOB. <https://bepi.mpob.gov.my/images/overview/Overview2024.pdf>
- New Straits Times. (2024, November). Felda settlers earn up to RM20,000 monthly as oil palm prices surge. *New Straits Times*. <https://www.nst.com.my/news/nation/2024/11/1136956/felda-settlers-earn-rm20000-monthly-oil-palm-prices-surge>
- Saidon, I. M., Shanmugam, J. K., & Osman, M. A. (2024). The management of zakat institutions in Malaysia: A systematic literature review and future research agenda. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, 8(10). <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8100007>
- Satt, H., Dassouli, S., Dalil, S., & Katona, S. (2025). Zakat compliance behavior: Case of small and medium enterprises. *Journal of Islamic Marketing*, ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JIMA-04-2023-0138>
- Sawmar, A. A., & Mohammed, M. O. (2021). Enhancing zakat compliance through good governance: A conceptual framework. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 13(1), 136–154. <https://doi.org/10.1108/IJIF-10-2018-0116>
- Wikipedia. (2024). Federal Land Development Authority. Wikipedia, The Free Encyclopedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Federal_Land_Development_Authority
- Gold Price per Gram Malaysia. (2026, June 22). Today's gold price per gram in Malaysia is 563.53 MYR. *GoldPricez.com*. <https://goldpricez.com/my/gram>
- Al-Qaradawi, Y. (2003). *Fiqh al-zakah* (Vol. 1 & 2). Muassasah al-Risalah. [Teks primer muktabar; disahkan melalui edisi cetak; untuk citatan spesifik lihat Google Scholar: scholar.google.com/scholar?q=Fiqh+al-Zakah+Qaradawi]
- Al-Nawawi, M. (2001). *Al-Majmu' Sharh al-Muhadhdhab* (Vol. 1–23). Dar al-Fikr. [Teks klasik fiqh Syafi'i muktabar; disahkan melalui edisi cetak; rujukan spesifik boleh disahkan melalui perpustakaan institusi Islam]